

De internasjonale skolenes samfunnsmessige betydning

RAPPORT 2022

ABELIA

AGENDA
KAUPANG

OPPDRAGSGIVER: Abelia
RAPPORTNUMMER: R1021859
RAPPORTENS TITTEL: De internasjonale skolenes samfunnsmessige betydning
ANSVARLIG KONSULENT: Tom E. Markussen
KVALITETSSIKRET AV: Marit Brochmann
DATO: 11.05.22

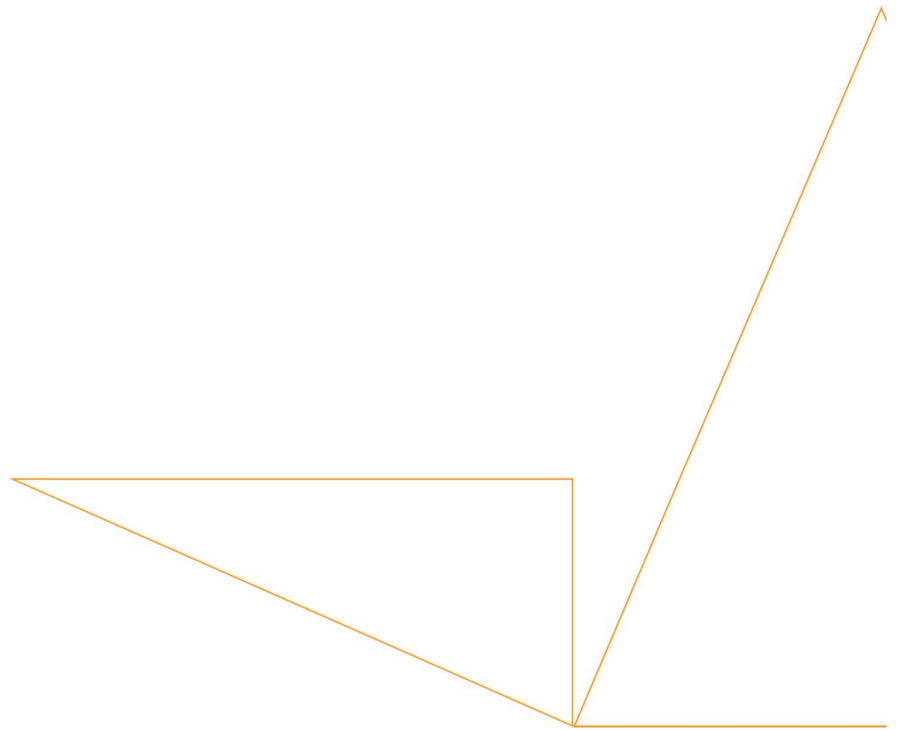
Forord

Agenda Kaupang har fått i oppdrag av Abelia og Forum for friskoler (FRI) å se på de internasjonale skolenes samfunnsmessige betydning. Denne rapporten dokumenter oppdraget.

Datainnsamlingen har bestått av intervjuer og en begrenset dokumentgjennomgang. Prosjektet er gjennomført av Marit Brochmann og Tom E. Markussen i perioden desember 2021 til mars 2022. Sistnevnte har vært ansvarlig konsulent.

Agenda Kaupang ønsker å takke informantene som har tatt seg tid til intervjuer. Videre vil vi takke referansegruppen oppnevnt av Abelia for nyttige innspill. Vi vil også takke Abelia og Forum for Friskoler for et interessant oppdrag og for godt samarbeid.

Oslo, mai 2022

Innhold

Sammendrag	4
1 Innledning	5
<i>De internasjonale skolene i Norge</i>	6
<i>Metode</i>	6
<i>Referansegruppe</i>	6
2 Funn	7
2.1 <i>Et mer internasjonalt arbeidsmarked og større behov for utenlandsk kompetanse</i>	7
2.2 <i>Om utvalget og overordnet om behovet for internasjonal skole</i>	8
2.3 <i>De internasjonale skolenes betydning for virksomhetene</i>	8
2.4 <i>Om de internasjonale skolenes kvalitet og samarbeidet med skolene</i>	10
2.5 <i>Pris, kapasitet og rammebetingelser</i>	11
3 Vurderinger og konklusjoner	13
Referanseliste	14
Vedlegg - Intervjuguide	15

Sammendrag

De internasjonale skolene har et samfunnsoppdrag om å støtte opp om tilbudet av høykompetent arbeidskraft i Norge. Hensikten med utredningen er å synliggjøre og dokumentere samfunnsoppdraget og betydningen de internasjonale skolene har overfor norsk næringsliv, forskning, universiteter og det norske samfunnet.

Agenda Kaupang har intervjuet et utvalg informanter som har delt av sine erfaringer og vurderinger av den samfunnsmessige betydningen av de de internasjonale skolene i Norge. Vi har intervjuet representanter fra arbeidsgivere for høykompetent og internasjonal arbeidskraft, næringsliv, universitet, ambassader mv., og interessegrupper som kommuner og næringsforeninger.

Informantene har gjennomgående hatt nokså like oppfatninger og vurderinger av betydningen av de internasjonale skolene. Det har blitt gitt uttrykk for at skolene er av stor betydning for virksomhetene.

Våre hovedfunn kan oppsummeres med følgende:

- ▶ Undersøkelsen indikerer at de internasjonale skolene spiller en viktig rolle i rekruttering av internasjonal ekspertkompetanse til næringslivet, for forskning og academia, og for internasjonale virksomheter som ambassader og andre internasjonale organer lokalisert i Norge.
- ▶ Informantene peker på at for mange utenlandske familier med barn vil ikke den norske offentlige skole være et alternativ. Språkbarrierer, mulighet til å komme inn på skoler midt i et skoleår og det å kunne gå inn i et utdanningsløp de har fulgt tidligere, er eksempler på faktorer som er sentrale for å forstå den funksjonen de internasjonale skolene har for mange utenlandske med høy utdanning og kompetanse.
- ▶ De internasjonale skolene får gjennomgående gode tilbakemeldinger når det gjelder kvalitet. Intervjuene peker også på at de bidrar til å skaffe tilhørighet for de utenlandske familiene i Norge. Skolene er ofte nettverksskapende for familiene, og de reduserer språkhindringene for både barn og foreldre. Forskning viser at dette er forhold som er viktig for å senke barrierer for mobilitet av arbeidskraft og tiltrekke seg arbeidskraft for Norge.

Norge opplever i dag mangel på arbeidskraft med høyere utdanning innen teknologiske fag. Utfordringene med mangel på kompetanse er ventet å øke fremover, ikke minst på grunn av et teknologidrevet grønt skifte som står foran oss. Vi kan også vente at forskningen stadig vil bli mer internasjonalisert. Disse utviklingstrekkene øker betydningen av de internasjonale skolene i Norge. De internasjonale skolene er også viktig for utenlandske offentlige virksomheter og organer som er representert i Norge, som ambassader og NATO.

1 Innledning

Abelia og Forum for friskoler (FRI) har ønsket å få gjennomført en utredning for å synliggjøre internasjonale skolars verdi for det norske arbeidsmarkedet og samfunnet. Norge har i dag 28 internasjonale skoler fra Kristiansand i sør til Tromsø i nord med totalt rundt 6 000 elever. Av de 28 skolene er 27 er organisert i FRI og Abelia.

Prosjektet har følgende overordnede problemstilling: *Hva er internasjonale skolars betydningen for norsk næringsliv, forskning, universiteter og det norske samfunnet?*

I prosjektet har vi gjennomført 12 intervjuer. Formålet med intervjuene har vært å snakke med informanter som kan bidra til å belyse internasjonale skolars samfunnsmessige betydning, som for eksempel arbeidsgivere for høykompetent og internasjonal arbeidskraft, næringsliv, universitet, ambassader mv., og interessegrupper som kommuner og næringsforeninger.¹

Tabellen nedenfor gir oversikt over hvilke virksomheter informantene kommer fra.

Aktør/informant
Jotun
Kongsberg Defence & Aerospace
NTNU
Schlumberger
Shell
Sintef
Næringsforeningen i Stavanger
Næringsforeningen – Ålesundregionen
U.S. Embassy in Norway
NATO
Ordfører i Asker kommune
Tromsø kommune

De internasjonale skolene har et samfunnsoppdrag om å støtte opp om tilbudet av høykompetent arbeidskraft i Norge. Hensikten med utredningen er å synliggjøre og dokumentere samfunnsoppdraget og betydningen de internasjonale skolene har overfor norsk næringsliv, forskning, universiteter og det norske samfunnet.

Til grunn for undersøkelsen har det ligget en antakelse om at de internasjonale skolene spiller en viktig rolle i rekruttering av internasjonal ekspertkompetanse til norsk næringsliv og offentlige institusjoner, som for eksempel universiteter, forskningsinstitusjoner og internasjonale organisasjoner lokalisert i Norge.

Prosjektet har hatt oppmerksomheten rettet mot hvordan internasjonale skoler bidrar til at både private og offentlige virksomheter kan rekruttere internasjonalt og hevde seg i en internasjonal konkurranse om høykompetent arbeidskraft.

¹ Erfaringen med bruk av internasjonale skoler varierte hos dem vi snakket med. Det var ikke alle som hadde erfaring med internasjonale skoler. Flertallet hadde imidlertid slik erfaring, og i oppsummeringen av funnene er det denne erfaringen vi fremhever

De internasjonale skolene i Norge

22 av de 28 internasjonale skolene som i dag er i Norge er godkjent under friskoleloven² og seks er godkjent under opplæringsloven³. Alle skolene som er godkjent under friskoleloven mottar statstilskudd og kan i tillegg ta skolepenger tilsvarende inntil 15 prosent av tilskuddsgrunnlaget.

Skoler godkjent under opplæringsloven har ikke rett til offentlig finansiering. Fire av de seks internasjonale skolene som er godkjent under opplæringsloven mottar allikevel offentlig finansiering slik at de holder skolepengene nede på et nivå tilsvarende skoler godkjent under friskoleloven.

Det finnes flere ulike programmer som de internasjonale skolene følger. Den dominerende i Norge er *International Baccalaureate* (IB), som har godkjent over 5 400 skoler i 159 land. Slike programmer gir mulighet til kontinuitet i utdanningen selv om barna flytter mellom ulike land. Elevene kan følge de samme læreplanene og den samme pedagogikken uavhengig av hvilket land de befinner seg.

Metode

Hensikten med prosjektet har ikke vært å gjøre en *evaluering* av de internasjonale skolene i Norge, men å oppsummere erfaringer og vurderinger fra et utvalg informanter.

For å kunne besvare problemstillingen så fullstendig som mulig innenfor de begrensede rammene til prosjektet, har vi basert vurderingene på en begrenset dokumentgjennomgang og intervjuer.

Dokumentgjennomgang: Vi har gått gjennom noen utvalgte tidligere rapporter og kartlegginger som berører problemstillingen. Oppsummeringen av dokumentgjennomgangen er i avsnitt 2.1.

Intervjuer: Ovenfor ga vi oversikt over intervjuene vi har gjennomført i prosjektet. Innenfor det begrensede antallet intervjuer, har vi forsøkt å velge informanter som kan belyse problemstillingen fra ulike perspektiver. Samtidig har informantene blitt valgt ut som representanter fra sentrale interessentgrupper, særlig utvalgte deler av næringslivet. Vi har altså ikke forsøkt å gjøre et representativt utvalg informanter.

I vedlegget til denne rapporten vises intervjuguiden vi har brukt i de fleste intervjuene.

Referansegruppe

Oppdragsgiver har opprettet en referansegruppe for prosjektet. Denne har blant annet gitt innspill angående mulige informanter og innspill til spørsmål i intervjuguide. Følgende har vært medlemmer av referansegruppen: Agneta Amundson (Trondheim International School), Andrew Gregory (Kongsberg International School), Ethel Nygård Yilmaz (International School of Stavanger), Knut Sørli (Oslo International School) og Rita Østbø Stobbs (Tromsø International School).

² Lov om frittstående skolar (friskolelova), LOV-2003-07-04-84

³ Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova), LOV-1998-07-17-61

2 Funn

2.1 Et mer internasjonalt arbeidsmarked og større behov for utenlandsk kompetanse

Det er flere forhold og utviklingstrekk ved det norske arbeidsmarkedet som påvirker behovet for de internasjonale skolene. For eksempel har arbeidsmarkedet blitt mer internasjonalisert de siste tiårene, ikke minst som følge av EU/EØS-samarbeidet. Et annet trekk som er blitt tydeligere de siste årene, er mangelen på fagfolk og spesialister, som for eksempel ingeniører og IKT-eksperter. På enkelte områder er gapet mellom tilbud og etterspørsel etter fagkompetanse forventet å øke fremover, særlig som følge av det grønne skiftet, som i betydelig grad vil være ingeniør- og teknologidrevet.

Undersøkelser viser at det er mangel på ulike typer arbeidskraft. For eksempel viser en rapport fra Samfunnsøkonomisk analyse (2021) at det er et stort, udekket behov for IKT-spisskompetanse i det norske arbeidsmarkedet, og problemet vil bli større de kommende årene. I rapporten fremkommer det at betydelig sysselsettingsvekst i IKT-næringene og økende andel sysselsatte med IKT-utdanning i øvrige deler av næringslivet, understøtter et økende behov for sysselsatte med IKT-utdanning. I framskrivingene øker antall sysselsatte med IKT-utdanning med 66 prosent fra 2019 til 2030. Veksten vil særlig drives av behovet for IKT-utdannede fra høyere utdanning.

Når det norske arbeidsmarkedet opplever en stadig større etterspørsel etter spesialister og fagfolk, også fra utlandet, er det behov for mer kunnskap om hvilke faktorer som er viktige for å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft fra utlandet. På oppdrag fra Utlendingsdirektoratet (UDI) har Fafo og Agenda Kaupang (2021) utført en kunnskapsoppsummering om arbeidsinnvandring fra tredjeland. I oppsummeringen pekes det på at det forventes at Norge i årene framover vil få større behov for å rekruttere arbeidskraft fra land utenfor EU/EØS. Formålet med studien var å identifisere vitenskapelige publiseringer som kan gi innsikt i hvilke faktorer som er viktige for å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft. Det vil si kunnskap om hvilke faktorer som påvirker arbeidstakeres valg av land, hvilke faktorer som har betydning for å bli værende i en lengre periode, og hva sammenlignbare land har gjort for å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft.

Resultatene fra kunnskapsoppsummeringen viste at det på et overordnet nivå er en rekke faktorer som spiller inn når det gjelder valg av land. Det som peker seg ut som særlig relevant for Norge, er betydningen av språk, nettverk og i hvilken grad landene er kjent for migrantene. Det er rimelig godt dokumentert at ikke-engelskspråklige land har større utfordringer med å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft enn engelskspråklige land. Særlig relevant i vår kontekst er også at gjennomgangen viste til en dansk evaluering som pekte på at en av barrierene i Danmark var dårlig tilgang på internasjonale skoler. Ifølge evalueringen bidro dette til at Danmark var dårlige på rekruttering av utenlands arbeidskraft.

Bergen Næringsråd gjennomførte i 2012 (Bergen Næringsråd, 2012) en benchmarking om hva slags aktivitet storbyene Tromsø, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Oslo og Bergen hadde for å tiltrekke og beholde utenlandsk arbeidskraft. I undersøkelsen fant man at alle byene hadde et internasjonalt skole- og barnehagetilbud. Et par av byene jobbet for flere internasjonale skoleplasser og/eller nye lokaler, mens de resterende fire byene var godt fornøyd med det internasjonale skoletilbudet. Det internasjonale skoletilbudet ble i undersøkelsen fremhevet som det mest avgjørende tiltaket i arbeidet for å rekruttere og beholde utenlandsk arbeidskraft.

2.2 Om utvalget og overordnet om behovet for internasjonal skole

De fleste intervjuene i denne undersøkelsen er gjennomført med ulike virksomheter med betydelige innslag av internasjonal arbeidskraft. Vi har intervjuet både private og offentlige virksomheter. Informantene representerer i hovedsak brukere/etterspørrere av kompetanse, mens foreldre (tilbyderne av kompetanse) ikke er intervjuet som en del av dette prosjektet. Innsikt fra deres ståsted kommer i egen rapport utarbeidet av studenter ved Prosjektforum ved Universitet i Oslo (Sørensen mfl., 2022). Virksomhetene vi har hentet våre informanter fra har også til felles at de i hovedsak eller i betydelig grad har ansatte med høy utdanning og kompetanse. I tillegg har vi intervjuet et par næringsforeninger og representanter fra et par kommuner.⁴

De vi har intervjuet representerer i stor grad virksomheter der mange ansatte har ingeniørbakgrunn, IKT-, eller teknologisk bakgrunn, internasjonale forskere på ulike felt, og offentlige eller militært ansatte som inngår som den internasjonale arbeidskraften. I noen tilfeller handler den internasjonale rekrutteringen om at det er mangel på den ønskete kompetansen i Norge, mens det i andre tilfeller handler om for eksempel stedlig representasjon, mer generell mobilitet og/eller interne rotasjonsordninger i virksomheten eller karriereutvikling.

Flere av virksomhetene i utvalget har også en arbeidsstokk som er mobil i høy grad, det vil si at flere medarbeidere kun jobber ved virksomheten i Norge i en begrenset tidsperiode. I andre virksomheter er arbeidskraften mer stabil. Gjennom intervjuene får vi et inntrykk av at de internasjonale skolene er spesielt viktige for de virksomhetene hvor de ansatte kun er en begrenset periode i Norge. Det er mindre aktuelt å prioritere å lære språk mv. når en vet at perioden familien skal bli i Norge er begrenset til noen få år. Samtidig er det også slik at det å kunne gå inn i et standardisert løp, som for eksempel en IB, er viktig for familier som flytter ofte. Det blir pekt på at det gir kontinuitet i barnas utdanning. Det blir også pekt på at det er en fordel når det kan tilbys et løp i internasjonal skole fra barnehage til videregående skole.

2.3 De internasjonale skolenes betydning for virksomhetene

2.3.1 Informantene peker på at skolene har stor betydning for virksomhetene

Flertallet av informantene vi har snakket med har gitt uttrykk for at de internasjonale skolene har stor betydning for virksomheten eller lokalsamfunnet. Flere peker på at skolene er av stor betydning for virksomhetene, i den grad at de fremheves som «ekstremt viktige» eller «avgjørende» for at deres virksomhet skal kunne operere i Norge. En informant viser til at etableringen av den internasjonale skolen var initiert av næringslivet selv, og at den internasjonale skolen bare er blitt viktigere etter oppstarten.

Det vises blant annet til at det er mange av de utenlandske ansatte som har barn, og at virksomheten er helt avhengig av å ha en internasjonal skole i nærheten. Språkbarrieren fremheves spesielt, særlig er den aktuell for mange av familiene som planlegger et opphold i Norge av begrenset varighet.

En informant i et stort internasjonalt selskap peker på at global basis er de internasjonale skolene en helt nødvendig institusjon for selskapet. Det er alltid en internasjonal skole der selskapet er lokalisert. De ansatte flytter mellom ulike lokasjoner og land der selskapet er etablert, gjerne mellom forskjellige verdensdeler. For mange ansatte i selskapet er den internasjonale mobiliteten en viktig del av ansettelsesforholdet.

⁴ Som påpekt i fotnote 1, varierte det blant informantene hvor mye erfaring de hadde med bruk av internasjonale skoler. Flertallet hadde imidlertid slik erfaring, og i oppsummeringen av funnene, er det denne erfaringen vi fremhever.

En annen informant viser til at det er eksempler der par ikke har kommet til Norge fordi barna deres ikke har fått plass på skolene, eller at de har kommet senere enn først planlagt. En annen nevner et konkret eksempel der et utenlandsk par med barn var nære ved å ikke komme til Norge fordi det ikke var plass på den internasjonale skolen som lå i nærheten av virksomheten i Norge. Paret vurderte den offentlige skolen, men anså det kan være vanskelig på grunn av språk.

I intervjuene pekes det også på at ingeniørfag vil bli viktigere fremover, og at norske virksomheter derfor vil bli tvunget til å se enda mer utenfor landets grenser etter arbeidskraft. Det vil bli en hardere internasjonal konkurranse om arbeidskraften. Også det grønne skiftet og satsingen på teknologi vil forsterke etterspørselen etter teknologisk orientert arbeidskraft.

I intervjuer med representanter for internasjonale statlige- eller mellomstatlige virksomheter, blir de internasjonale skolene fremhevet som avgjørende for at det skal være mulig å drive virksomhet i Norge. Det samme blir trukket frem av aktører som jobber tett på internasjonale virksomheter.

2.3.2 Viktig ved rekruttering av ansatte med internasjonal tilknytning

Intervjuene indikerer at de internasjonale skolene er viktige ved rekruttering av ansatte til akademia, både universiteter og andre forskningsinstitusjoner. Spesielt ved rekruttering av faste ansatte i akademia kan tilgangen til internasjonale skoler være viktig. Informanter viser til at det at det finnes internasjonal skoler er viktig for rekrutteringen av ansatte.

Det pekes også på at *selve tilbudet* om internasjonale skoler er viktig, det vil si at skolen er tilgjengelig, selv om man ikke nødvendigvis ender opp med å bruke det i første omgang. For enkelte av de utenlandske foreldrene kan det være nyttig å ha skolen i bakhånd dersom det ikke skulle fungere å ha barna på norsk skole.

Vi spurte også informanter om internasjonale skoler er tema i rekrutteringsprosessen for utenlandsk arbeidskraft. De fleste bekreftet at internasjonale skoler ofte dukker opp som tema i rekrutteringsprosessen. Et par informanter nevner at dersom de utenlandske kandidatene har barn, er tilbudet om internasjonal skole i lokalmiljøet *alltid* et tema.

En vi snakket med som jobber i et selskap som har en rotasjonsordning for arbeidskraften, der ansatte flytter mellom ulike land, viser til at internasjonale skoler særlig er tema ved intern rekruttering i selskapet. Ved intern rekruttering vil det ofte være snakk om å rekruttere utenlandsk arbeidskraft.

Noen av de vi har snakket med opplyser at virksomheten tilbyr støtte til skoleplass som et gode. En virksomhet gjør det i noen tilfeller, men ikke alltid. En informant peker på at årsaken til at egen virksomhet ikke har denne praksisen, er at det ikke er særlig høye skolepenger ved den internasjonale skolen.

En del virksomheter som er lokalisert i mange land har norske ansatte med en internasjonal karriere hvor de alternerer med å jobbe fra Norge og andre land hvor virksomheten er lokalisert. Disse har behov for en internasjonal skole når de er i utlandet, og flere foretrekker også at barna deres kan gå på en internasjonal skole når de arbeider fra Norge noen år. Dette gjør at barna kan følge de samme læreplanene og den samme pedagogikken, uavhengig av hvor de bor.

Flere av de vi har snakket med sier at det har vært behov for internasjonal skole i Norge for norske ansatte som bruker å flytte til andre land der virksomheten er lokalisert. En informant sier at virksomheten har mange norske ansatte som kan ha perioder i utlandet, og som derfor ønsker å ha barna på internasjonal skole i Norge. Virksomheten har også ansatte som har jobbet ute tidligere og som lar barna gå på internasjonale skole i Norge.

2.3.3 Det er også andre grunner til at foreldre sender barna sine til internasjonale skoler

Vi spurte også informanter om de kjente til norske ansatte som av andre grunner har valgt å sende barna sine til en internasjonal skole, for eksempel fordi de har partner fra utlandet, vurderer skolens kvalitet som høy eller ønsker opplæring på engelsk. Flere kjente til slike tilfeller, for eksempel familier der den andre forelderen er fra utlandet. Det ble også vist til at det var ansatte som hadde valgt de internasjonale skolene på grunn av kvaliteten, språk eller ønske om at barna skulle gå på skole i et internasjonalt miljø. En informant viste til at når samfunnet blir mer og mer internasjonalt, blir det også viktigere at barna får internasjonal eksponering på skolene.

De internasjonale skolene kan være alternativ for barn som ikke finner seg til rette på andre skoler. En informant viser til at den lokale internasjonale skolen har mange norske elever, som ikke nødvendigvis ville trives på andre tilgjengelige skoler.

Flere informanter trekker frem at de internasjonale skolene er en viktig del av lokalmiljøet. For Trondheim blir det trukket frem at de internasjonale skolene er en viktig institusjon i byen. For Askers del blir det trukket frem at skolen bidrar til et mer internasjonalt miljø i Asker, med mer mangfold.

2.4 Om de internasjonale skolenes kvalitet og samarbeidet med skolene

2.4.1 Samstemt opplevelse av god kvalitet ved de internasjonale skolene

Når det gjelder kvaliteten på de internasjonale skolene, er våre respondenter samstemte i opplevelsen av at skolene gjennomgående holder høy kvalitet. Det blir fremhevet at det akademiske nivået er høyt, lærerne er flinke, og flere beskriver også at skoleledelsen oppleves som dyktig.

Flere respondenter viser til at kombinasjonen av forhold en kan oppleve som særnorske, som matpakke, trygge skolemiljøer og relativt flate strukturer med høy kvalitet på faglig innhold, bidrar til at helhetsinntrykket av skolene blir godt.

Skolene bidrar også til å knytte familiene til et lokalmiljø, og bidrar til at utenlandske familier får sosiale nettverk. Flere av skolene vektlegger aktiviteter for foreldre og familier nettopp med det som hensikt. Det fortelles også om sterkt foreldreengasjement omkring skolene.

Gjennomgående er det ingen av de vi har snakket med som peker på at det er utfordringer med kvaliteten ved de internasjonale skolene i Norge. De internasjonale skolene har godt rykte i virksomhetene. Informanter peker også på at de hører at kvaliteten på de de internasjonale skolene i Norge ikke står tilbake for kvaliteten på tilsvarende skoler i andre land.

Flere fremhever også at enkelte av skolene har standardiserte program, som IB. Dette er viktig for noen familier. I hovedsak får vi inntrykk av at det gjelder der hvor barna bor flere steder gjennom sitt skoleløp. Standardiserte program oppleves som en trygghet og «garanti» for at barna får utdanning med høy kvalitet, og gjør det mulig å skifte relativt friksjonsfritt faglig mellom utdanninger i ulike land. De som har erfaringer med IB ved de internasjonale skolene i Norge (og også IB-program ved norske, offentlige skoler), er godt fornøyde med kvaliteten. Samtidig er det ikke slik at programmer som IB eller annet oppleves som et behov for alle. Her er det variasjon i tilbakemeldingene.

2.4.2 Opplevelse av godt samarbeid

Flere av virksomhetene vi har intervjuet har relativt tett og godt samarbeid med den internasjonale skolen de har majoriteten av ansattes barn ved. For eksempel er det flere tilfeller der de vi har intervjuet, sitter i skolens styre. De opplever dermed at de har tett kontakt og god oversikt over skolene.

Alle vi har snakket med, som kjenner til samarbeidet med skolene, opplever også at dette er godt. Det beskrives som ulik grad av formalisert samarbeid. Det er flere eksempler på at virksomhetene kan ha representanter i skolens styre, og at de har helt eller delvis faste kontaktpunkter med skoleledelsen og lærere. Andre har mer kontakt ved behov. Samarbeid om opptak av elever og formalia knyttet til det, trekker de fleste frem som velfungerende og profesjonelt håndtert fra skolens side.

Som vi tidligere har nevnt, blir det også understreket at de internasjonale skolene bidrar med en introduksjon til det norske samfunnet, og også har aktiviteter mv. for familier som gir tilflyttede familier en form for lokal tilknytning. Skolene har som regel også fritidsaktiviteter for barna i egen regi.

Lokal tilknytning er et punkt som vises til når det gjelder en utfordring med internasjonale skoler. Særlig for barn som skal være i Norge over noe tid, kan det å gå på den internasjonale skolen bidra til at barna ikke blir helt integrert i lokalmiljøene sine. Flere må ta buss et stykke for å komme til skolen, og medelever bor ikke nødvendigvis i nærheten. Dette gjør at noen beskriver at familier med barn som planlegger mer permanent opphold i Norge, i noen tilfeller overfører barna til en offentlig skole etter hvert.

For Trondheims del blir det pekt på som positivt at skolene ligger sentralt plassert og nær til samferdselsknutepunkter. Det gjør skolene godt tilgjengelige for barn og foreldre.

2.5 Pris, kapasitet og rammebetingelser

2.5.1 Informantene pekte i liten grad på utfordringer knyttet til størrelsen på skolepengene

De vi har snakket med har gjennomgående vært lite opptatt av prisforskjellene som eksisterer mellom de private skolene, avhengig av om de går innunder friskoleloven eller ikke. Flere får dekket skolekostnadene av arbeidsgiver. Det er store prisforskjeller, og det blir nevnt fra en vi har intervjuet at det kan være at de som får skolepenger dekket av arbeidsgiver velger skolene som ikke er friskoler, mens de som ikke får dekket skolepenger fra arbeidsgiver, velger de internasjonale skolene som går innunder friskoleloven.

Vi har ikke undersøkt om det er noen kvalitetsforskjeller mellom de internasjonale skolene, og vi har heller ingen indikasjoner gjennom våre undersøkelser på at det er systematiske forskjeller mellom ulike internasjonale skoler. Som vi har nevnt over er de vi har snakket med i all hovedsak godt fornøyd med kvaliteten på de internasjonale skolene de har tilhørighet til eller kjenner til/samarbeider med.

2.5.2 Det kan være en utfordring å få skoleplass

Etterspørselen etter plasser ved de internasjonale skolene er stor. Det som blir påpekt er at det kan være en utfordring å få plass på skolene. Her er det litt ulike erfaringer som beskrives gjennom intervjuene. Noen beskriver at den internasjonale skolen utviser stor grad av fleksibilitet og stort sett klarer å gi plass til elever som kommer til landet og ønsker plass gjennom skoleåret. Andre beskriver at det å få skoleplass kan være en utfordring. Det er flere skoler som er små i utgangspunktet, og det oppleves som liten sjanse for å få skoleplass dersom man kommer til landet midt i et skoleår. Det blir i forbindelse med det gitt eksempler på at familier som hadde planlagt å komme til Norge, ikke har kommet likevel fordi de ikke har fått skoleplass.

2.5.3 Viktig med forutsigbare rammevilkår

Det blir også pekt på at det er viktig at skolene har forutsigbare rammevilkår. En informant trekker frem at for å få skolene til å gå rundt, trenger de støtte, og at skolene er avhengig av at de har noe i ryggen. En annen informant mener det av og til mangler en anerkjennelse av viktigheten av de internasjonale skolene. For eksempel får det uttrykk i manglende muligheter til fratrukk av merverdiavgift og tilgang til PPT-tjenester. Andre trekker frem at når støtten til skolene beregnes, legges det ikke inn støtte til skolebygg, og at det er begrensende muligheter til å bygge opp fond/midler til å utbedre bygg. Det vises til at de økonomiske rammevilkårene ikke alltid er like tilrettelagt. En informant mener at den byrden de internasjonale skolene tar bort fra offentlige skoler ikke alltid er verdsatt.

3 Vurderinger og konklusjoner

Vi har intervjuet et utvalg informanter som har delt av sine erfaringer og vurderinger av den samfunnsmessige betydningen av de de internasjonale skolene i Norge. Vi har intervjuet representanter fra arbeidsgivere for høykompetent og internasjonal arbeidskraft, næringsliv, universitet, ambassader mv., og interessegrupper som kommuner og næringsforeninger. Disse representerer i hovedsak brukere/etterspørere av kompetanse. Foreldrene, som er tilbyderne av kompetanse, er ikke intervjuet som en del av dette prosjektet. Vi har ikke forsøkt å sette sammen et representativt utvalg informanter, for eksempel på bakgrunn av sammensetningen av næringslivet i områdene der de internasjonale skolene er lokalisert. Grunnen er blant annet at de internasjonale skolene dekker behov hos ansatte *i særskilte deler* av næringslivet. De virksomhetene vi har snakket med har det til felles at de har internasjonal arbeidskraft med høy kompetanse og utdanning.

Informantene har gjennomgående hatt nokså like oppfatninger og vurderinger av betydningen av de internasjonale skolene. **Det har blitt gitt uttrykk for at skolene er av stor betydning for virksomhetene.** Det har også blitt pekt på at skolene kanskje er aller mest aktuelle å bruke for de utenlandske som er på tidsbegrensede kontrakter.

Vår vurdering er at **undersøkelsen indikerer at de internasjonale skolene spiller en viktig rolle i rekruttering av internasjonal ekspertkompetanse til næringslivet, for forskning og akademisk, og for internasjonale virksomheter som ambassader og andre internasjonale organer lokalisert i Norge.** For mange utenlandske familier med barn, vil ikke den norske offentlige skole være et alternativ. Språkbarrierer, mulighet til å komme inn på skoler midt i et skoleår, og det å kunne gå inn i et utdanningsløp de har fulgt tidligere, er eksempler på faktorer som er sentrale for å forstå den funksjonen de internasjonale skolene har for mange utenlandske med høy utdanning og kompetanse.

Norge opplever i dag mangel på arbeidskraft med høyere utdanning innen teknologiske fag. Utfordringene med mangel på kompetanse er ventet å øke fremover, ikke minst på grunn av et teknologidrevet grønt skifte som står foran oss. Vi kan også vente at forskningen stadig vil bli mer internasjonalisert. Disse utviklingstrekkene øker betydningen av de internasjonale skolene i Norge. De internasjonale skolene er også viktig for utenlandske offentlige virksomheter og organer som er representert i Norge, som ambassader og NATO.

De internasjonale skolene får gjennomgående gode tilbakemeldinger når det gjelder kvalitet. Intervjuene peker også på at de bidrar til å skaffe tilhørighet for de utenlandske familiene i Norge. Skolene er ofte nettverksskapende for familiene og de reduserer språkhindringene, både for barn og foreldre. Kunnskapsoppsummeringer viser at dette er forhold som er viktig for å senke barrierer for mobilitet av arbeidskraft og tiltrekke seg arbeidskraft for Norge, jf. avsnitt 2.1.

Intervjuene indikerer også at de internasjonale skolene også har samfunnsmessig betydning utover det å bidra til å dekke næringslivets behov for kompetent arbeidskraft og lette tilstedeværelsen for utenlandske virksomheter. Blant annet trekker flere frem at **skolene er en viktig positiv faktor i nærmiljøet.** Et annet moment som det pekes på, er at de internasjonale skolene også kan være viktig for norske barn som ikke finner seg til rette i andre skoler.

Referanseliste

Bergen næringsråd (2012): Tiltrekke og beholde utenlandsk arbeidskraft - Benchmarking

Fafo og Agenda Kaupang (2021): Arbeidsinnvandrere fra tredjeland – kunnskapsoppsummering.
Fafo-rapport 2021: 05

Samfunnsøkonomisk Analyse (2021): Norges behov for IKT-kompetanse i dag og framover. Rapport 1-2021

Sørensen, S., Ceccarelli, S., Feder, B.S., Nergaard, T.S., & Øversveen, K. (2022) Internasjonale skolars samfunnsmessige betydning i Norge.

Vedlegg - Intervjuguide

Intervjuguide – Internasjonale skolars samfunnsmessige betydning

Innledende spørsmål

- ▶ Navn:
- ▶ Stilling:
- ▶ Virksomheten:

Om kompetansen/arbeidskraftressursene ved virksomheten

- ▶ Hva slags kompetanse har de som jobber i virksomheten? (hovedgrupper)
- ▶ Hva slags kompetanse virksomheten ev. opplever mangel på det geografiske området der virksomheten er lokalisert?
- ▶ I hvilken grad jobber det utenlandsk arbeidskraft ved virksomheten? Hva er årsaker til at man har behov for utenlands arbeidskraft?
- ▶ Er det noen særskilte land som mange av de utenlandske ansatte kommer fra?

Den internasjonale skolens (ev. skolenes) betydning for din virksomhet/din sektor?

- ▶ På hvilken måte vil du si at den internasjonale skolen (ev. skolene) er av betydning for din virksomhet/din sektor?
- ▶ Er det ofte internasjonale skoler er tema i rekrutteringsprosesser for utenlands arbeidskraft?
- ▶ Tilbyr virksomheten støtte til skoleplass som et gode?

En del virksomheter som er lokalisert i mange land har norske ansatte med en internasjonal karriere hvor de alternerer med å jobbe fra Norge og andre land hvor virksomheten er lokalisert. De har behov for en internasjonal skole når de er i utlandet, og foretrekker også at barna deres kan gå på en internasjonal skole når de arbeider fra Norge noen år. Dette for at barna deres kan følge de samme læreplanene og den samme pedagogikken uavhengig av hvor de bor.

- ▶ Kjenner du til at dette er/har vært et behov for norske ansatte i din virksomhet?

Om den internasjonale skolens kvalitet

- ▶ Opplever dere at den internasjonale skolen leverer undervisning av høy kvalitet og i samsvar med forventningene til de som bruker den?

Om samarbeidet med skolen

- ▶ Samarbeider dere med den internasjonale skolen på noen måte?
 - Er det faste møter/kontaktpunkter mellom dere og skolen? Eller er kontakten mer ad hoc-preget ved behov?
 - Har dere inntrykk av at det å komme inn i skolemiljøet har noe å si noe for den sosiale trivselen for de utenlandske familiene?

Annet

- ▶ Kjenner dere til om noe annerledes i Norge mht. de internasjonale skolene sammenlignet med ev. andre land der dere er etablert? For eksempel kvalitet, pris, tilrettelegging fra lokale eller sentrale myndigheter mv.?
- ▶ Er det særskilte problemstillinger omkring internasjonale skolars rammebetingelser e.l. i Norge du har merket deg eller vært opptatt av, for eksempel at det ikke kan settes av (eller kjøpes) plasser når klassen/skolen er full?
- ▶ Har dere eksempler på om skolen (ev. mangel på internasjonal skole) har vært medvirkende til at familier har blitt lengre i Norge, eller at de har forlatt Norge tidligere?
- ▶ Er det slik at spesifikke programmer etterlyses, dvs. om utenlandske utdanningsprogram etterspør kjente internasjonale utdanningsprogram som IB eller IGCSE?
- ▶ Kjenner du til om virksomheten har andre ansatte som av andre grunner har valgt å sende barna sine til en internasjonal skole, for eksempel partner fra utlandet, vurderer skolens kvalitet som høy, ønsker opplæring på engelsk, osv.?